

Mai més!

Butlletí d'informació i comunicació de l'Amical de Mauthausen

i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya

Sumari

- 1 · Dia de l'Holocaust.
- 2 · El maltractament als refugiats: Crim contra la Humanitat.
 - Col·laboracions.
 - La presó de dones de Les Corts.
- 3 · El Ministeri d'Exteriors falseja la història d'Espanya i l'Holocaust.
- 4 · Sobre l'edició crítica de *Mein Kampf*.
- 6 · En suport de la professora Mirta Núñez Díaz-Balart.
- 7 · Declaració de les Associacions de Memòria Històrica i de Victimes del Franquisme de Madrid.
- 8 · Informacions.
 - Nazisme i Catalanofòbia.
 - La "Desbandà".
 - Robatori placa a Robledo de Chavela.
- 9 · Montserrat Roig: 45 anys de vida, 25 de llegat.
 - Activitats
- 11 · Delegació d'Extremadura.
 - Avis als socis i sòcies.
- 12 · Mots Encreuats temàtic nº11.

© Amical de Mauthausen i altres camps de concentració nazis.

Sils, 1 baixos – 08002 Barcelona
Tel. 93 302 75 94
e-mail: info@amical-mauthausen.org

REDACCIÓ: Rosa Toran i Josep San Martín

MAQUETACIÓ: Josep San Martín

Dipòsit legal: B-14.608-2001

S'autoritza la reproducció de fragments citant-ne la procedència.

Dia de l'Holocaust i de prevenció de crims contra la Humanitat

De nou hem participat als nombrosos actes celebrats arreu de l'Estat. Any rere any augmenten els municipis que, per iniciatives dels seus governs o d'entitats, se sumen a celebrar aquesta jornada de memòria i compromís, amb la particular i significativa presència de joves, tal com tingué lloc a Vilanova i la Geltrú o a Barcelona.

Els nostres delegats a Madrid i l'Aragó, Concha Díaz i Josep San Martín, ens informen dels actes següents:

Madrid. Al Senat, el dia 27 de gener, a l'Acte d'Estat de commemoració del Dia Oficial de la Memòria de l'Holocaust i la Prevenció dels Crims contra la Humanitat i a l'Assemblea de Madrid, el dia 29 de gener, en record de l'Holocaust es van celebrar sengles actes amb la participació de Concha Díaz, delegada a Madrid de la Amical, que va encendre l'espelma en memòria dels espanyols republicans deportats.

Toledo. El 27 de gener, a la plaça Sofer de Toledo, a les 12:00h, es va celebrar un acte de record pels 281 espanyols de la província de Toledo que van ser deportats als camps de concentració nazis en el Dia Internacional de Commemoració de les Víctimes de l'Holocaust. A l'acte van intervenir: Javier Mateo, tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Toledo, Jorge Vega, diputat provincial de la Diputació de Toledo,

Emilio Sales, president del *Foro por la Memoria* de Toledo i Isabelo Herreros, soci de l'Amical.

Saragossa. El 27 de gener es va celebrar el dia en Memòria de les víctimes de l'Holocaust i prevenció de crims contra la Humanitat a la seu de les Corts d'Aragó, organitzat per l'Amical de Mauthausen i Rolde de Estudios Aragoneses. A l'acte van participar Timna Segal i Carmen Vera, de l'associació cultural Sefarad Aragó; Juan Alberto Magallón Puy, nét de José Puy Lisa, d'Estadilla (Osca), que fou deportat a Mauthausen amb el número 3407; Isabel Jiménez, directora territorial d'Aragó de la Fundació Secretariat Gitano; Fany Serrano, coordinadora a l'Aragó del Moviment Contra la Intolerància; un grup d'alumnes de l'IES "Cabañas" de l'Almunia (Saragossa), que amb el seu professor David Calvo, formen un grup de treball de conscienciació i recerca sobre els deportats de la comarca de Valdejalón i que van viatjar el passat mes de maig a Mauthausen amb l'Amical. Van presidir l'acte Julia Vicente, secretària primera de les Corts d'Aragó, Josep San Martín, delegat a l'Aragó de l'Amical de Mauthausen i Luis Antonio Sáez, president de Rolde de Estudios Aragoneses, associació cultural amb una sòlida i perllongada trajectòria de treball per la cultura aragonesa des d'una perspectiva àmplia i oberta i que, al costat de l'Amical, des de 2010 vénen organitzant aquest acte.

Us oferim un petit recull de fotografies que mostren la diversitat territorial al·ludida:

Acte a Toledo

Assemblea de Madrid

Acte a Mataró

Acte a Saragossa

El maltractament als refugiats: Crim contra la Humanitat

Tal com hem vingut insistint darrerament, reafirmem la nostra denúncia contra el maltractament i l'abandó dels refugiats que fugen de la guerra, la fam i les persecucions, per part de la nostra Europa que ensenya la seva cara més fosca i nega els drets més elementals a dones,

Acte al Senat

nens i homes. Per a l'Amical, el Dia de l'Holocaust no és un exercici de memòria banal, sinó una oportunitat de conjuminar el record amb el compromís; altrament no tindria sentit la segona part del lema commemoratiu: **la Prevenció**

de Crims contra la Humanitat.

COL·LABORACIONS

Memòria i compromís: La presó de dones de Les Corts

“Ens sentíem lliures i amb responsabilitat. Aquest esperit no ens va fallar mai a les presons” (Maria Salvo, 2015)

La Presó de Dones de les Corts (Barcelona) s'ubicava a tocar de l'actual avinguda de la Diagonal, entre la plaça de la Reina Maria Cristina i l'Avinguda de Carles III (a l'emplaçament on avui es troba El Corte Inglés Diagonal). L'origen del centre va ser republicà, funcionant com a Correccional general de dones des de 1936. En aquesta etapa es van viure situacions d'amuntegament i penúries en cap cas comparables a les de la posterior etapa franquista. Entre el 1939 i el 1955, milers de dones hi van ser empresonades i onze van ser afusellades al Camp de la Bota en els anys més

foscos i cruents de la postguerra. Durant el franquisme, la repressió no era només d'ordre polític o social, sinó també moral i de gènere. Quan la presó es tanca, les preses ocupen una de les galeries de la Presó Model fins l'any 1963; després d'aquesta data les dones empresonades eren conduïdes a la Presó de la Trinitat. En aquesta etapa, l'àrea on s'alçava la Presó de les Corts es transforma ràpidament; i no en queda cap vestigi de la institució penitenciària. És la societat civil la que inicia el procés de recuperació

d'aquesta memòria escapçada: expressos, familiars, grups de recerca de l'àmbit acadèmic, entitats i associacions de dins i fora del districte i ciutadans i ciutadanes a títol particular col·laboren en un procés obert i participatiu de recuperació d'aquesta memòria. L'any 2013 el procés s'enfoca vers la reivindicació de la construcció d'un monument com a forma d'expressió pública que reti homenatge a les preses, i a llurs fills i filles, represaliats a la Presó de les Corts.

L'any 2014 s'aconsegueix construir un espai de memòria provisional per a la reflexió i l'homenatge a la cruïlla dels carrers Joan Güell amb Europa; dins el perímetre de la Presó. Es tracta d'un espai per comunicar i compartir la transmissió d'una memòria que volem que continuï viva a escala local, però també metropolitana, entenent que la Presó de Dones de les Corts, com a presó provincial, formà part de tota una xarxa d'espais de repressió franquista a Barcelona.

Les activitats vinculades a la memòria de la Presó han acompanyat el procés per tal de promoure la transmissió social de la recuperació de la memòria d'aquesta institució: denunciant les formes específiques de repressió de la dictadura; alhora que difonent aquells valors que foren perseguits i represaliats.

(Grup promotor del monument a la presó de dones de Les Corts) <http://blocs.lescorts.cc/presodones/>

Preses a les Corts l'any 1941.
(Foto cedida per Anna Maria Batalla)

El Ministeri d'Exteriors falseja la història d'Espanya i l'Holocaust

Cristina Calandre Hoenigsfeld
(13/02/2016. *nuevatribuna.es*)

“Fer homenatges a diplomàtics franquistes que van participar en el cop militar de juliol de 1936 és, d'alguna manera, seguir donant legitimitat i legalitat al règim franquista. Va ser entre 1938 i 1939 quan es va promulgar pel Ministeri d'exteriors, la cruel normativa de pas de fronteres de l'11 de maig de 1939, sent el seu redactor, l'antisemita diplomàtic franquista, José Rojas Moreno, comte de Casas Rojas, i besavi de l'ex ministre de justícia, Alberto Ruiz Gallardón, del PP.

El passat dia 10 de febrer es va presentar pel ministre en funcions, García-Margallo, a la seu del Ministeri d'Afers exteriors d'Espanya, el llibre de José Antonio Lisbona *Más allá del deber*.

Jo esperava que aquest llibre (versió que està a la web del ministeri), corregís els greus errors que es van detectar i es van indicar al Ministeri, en l'exposició i catàleg que es va presentar al desembre de l'any 2014, que portava el mateix títol.

Vaig escriure l'any passat, al propi Ministre d'Afers exteriors, i a l'equip diplomàtic de l'exposició, per dir-los que havien d'incloure les normatives antisemites franquistes, la de pas de fronteres, de l'11 de maig de 1939, signada pel Ministre Gómez Jordana, i la del 6 d'octubre de 1939 (BOE del 7 d'octubre), sobre depuració de metges, que va signar el ministre de governació, Ramón Serrano Suñer.

Posteriorment, ja l'any 2015, vaig aconseguir que es reconeguessin aquestes normatives, per part del Memorial Democràtic, Generalitat de Catalunya (vídeo dels Hoenigsfeld, *Camins, i curs pedagògic*) i en els llibres dels historiadors, Josep Calvet, Àngel Viñas, i Paul Preston.

A finals d'any, també em van notificar des del Parlament Europeu, que la meua petició nº 89/2015, sobre aquestes normatives, que no van ser incloses en tres projectes espanyols sobre l'Holocaust i finançades per la UE, havien estat admeses a tràmit, això sí, després d'un any, i d'un constant traspaperat de documents.

Van quedar, des de la Comissió de Peticions, a transmetre la meua petició a l'Agència europea encarregada d'aquests projectes, l'EACEA. Ara com ara, no hi ha hagut cap notificació.

El llibre que es presenta ara en el Ministeri, tracta, bàsicament, de fer homenatge a 18 diplomàtics franquistes, que durant la II Guerra Mundial, van salvar a jueus de l'Holocaust. Alguns tenen actualment el guardó de “justs entre les nacions”.

Molts d'ells, havien estat cessats durant la Guerra Civil Espanyola, pel govern legítim de la II República, per haver recolzat el cop d'estat del 18 de juliol de 1936 i haver-se posat del costat dels rebels.

A més de l'omissió d'aquestes normatives antisemites, el llibre ens presenta, en el seu apèndix gràfic, la foto dels quatre ministres d'afers exteriors durant la II Guerra Mundial, però amb un greu error, ja que, en el cas del General Gómez Jordana, no inclouen el seu primer mandat, entre gener de 1938 i agost de 1939, abans del de Juan Beigbeder.

Això és molt important, ja que va ser en aquest període quan es va promulgar, pel seu Ministeri d'exteriors, la cruel normativa de pas de fronteres d'11 de maig de 1939, i en fou el redactor l'antisemita i diplomàtic franquista, José Rojas Moreno, comte de Casas Rojas.

Els meus avis jueus polonesos, Stef i Rosa Hoenigsfeld, van poder sortejar amb èxit aquesta normativa, gràcies a convertir-se al catolicisme, a l'abril de 1939, i tenir un aval franquista, la qual cosa els va donar accés a l'anhelat visat.

Però, quants jueus que no complien aquests requisits es van quedar sense traspasar la frontera hispano-francesa i van acabar exterminats a la Shoah? Aquesta és una recerca, que sembla que ningú té interès a fer avançar.

Potser, un projecte que està portant la Universitat nord-americana d'Oregon, sobre Espanya i l'Holocaust, aconseguirà avançar alguna cosa sobre aquest tema, i s'arribi a temps, quan s'inauguri a Brussel·les, al Parlament Europeu, el Museu “Casa de la Història Europea”.

També, he trobat a faltar, que en el dia de la Memòria de l'Holocaust, que va tenir lloc el passat dia 27 de gener al Senat, no es fes referència a aquestes normatives antisemites de Franco.

Jo fa temps que ja no assisteixo a aquesta emocionant cerimònia, ja que al Senat es troba el bust de l'antisemita exministre franquista, Manuel Fraga Iribarne, de la qual cosa em vaig queixar, fa anys, sense èxit. I això que moltius no em falten, en tenir 18 avantpassats jueus polonesos, víctimes de l'Holocaust.

Urgeix reconèixer que Franco va promulgar i va aplicar normativa racial antijueva, d'acord amb els altres països de l'Eix i els països ocupats. Es tractava d'un antisemitisme generalitzat, que va portar a l'extinció de dos terços del poble jueu europeu, i al robatori de les seves propietats i treballs.

Per la seva mala consciència, el Parlament Europeu, el 27 de gener del 2005 va promulgar una resolució sobre la memòria de l'Holocaust i sobre l'antisemitisme (T60018/2005), per anar contra els qui negaven l'Holocaust i fomentaven actituds antisemites.

No reconèixer aquestes lleis racials, i després “anul·lar-les”, és anar contra aquesta pròpia normativa europea, i contra el propi codi penal, i el llibre de José Antonio Lisbona, encarregat i publicat pel Ministeri d'Afers exteriors, podria incórrer en aquest delictes, i anar contra la pròpia normativa espanyola i comunitària.

A més, fer homenatges a diplomàtics franquistes que van participar en el cop militar de juliol de 1936 és, d'alguna manera, seguir donant legitimitat i legalitat al règim franquista, quan a la pròpia web del Congrés dels Diputats, en les seves

actes de sessions, ens diuen que la legalitat era la republicana, fins a l'abril de 1939.

Complicitat del règim franquista amb el règim nazi.

Sobre l'edició crítica de “*Mein Kampf*”

Josep Escoda

Des de l'1 de gener de 2016, en haver prescrit els drets d'autor, el llibre *Mein Kampf*, d'Adolf Hitler, ja es pot publicar, comprar i llegir lliurement. Això no vol dir que fins aleshores el llibre fos perseguit o clandestí, que no es pogués tenir ni llegir, però com que la seva publicació estava prohibida s'havia de comprar a les llibreries de vell o baixar-lo d'Internet. *Mein Kampf* va ser escrit a la presó on Hitler complia condemna per alta traïció i publicat entre 1925 i 1926. Després, Hitler serà el dictador d'Alemanya de 1933 a 1945 i, durant aquest període, es convertirà en l'home responsable de més morts, més devastacions físiques i més tragèdies personals, fins al punt que el seu pas per la Història ha estat considerat com la ruptura del procés civilitzador. I, en el *Mein Kampf* hi ha exposats els principis i els arguments en què es va basar. L'odi als jueus, als eslaus, la voluntat d'emprar la mentida, l'agressió i la guerra per imposar el domini d'Alemanya al món, el desig de conquerir territoris a l'est d'Europa tot reduint i esclavitzant la població, la negació de la igualtat fonamental de l'espècie humana, substituïda, en canvi, per l'establiment d'una jerarquia de races amb la germànica senyorejant totes les altres, i l'extermini dels no aptes, de "la vida indigna de ser viscuda", és a dir, dels discapacitats físics i mentals. Gairebé tots els horrors que va dur a terme, hi són previstos, a les pàgines del llibre.

Tanmateix, aquests continguts eren tan forassenyats, tan extravagants, tan allunyats del pensament de la gran majoria d'alemanys en uns moments en què semblava que Alemanya s'anava recuperant de la derrota i de les conseqüències del Tractat de Versalles que, al començament de la difusió del llibre, molt poca gent li va fer cas, a excepció d'un grup de seguidors fanàtics. Fins que Hitler no va assolir el poder (1933) només n'havia venut uns 23.000 exemplars.

Però desatendre aquest llibre va ser, sens dubte, un error dels contemporanis, en no posar-se en guàrdia davant del que significava. Molts alemanys hostils al nacionalsocialisme el van menystenir, enganyats per les exageracions que contenia, per les seves visions apocalíptiques sobre el destí de la Humanitat, pel seu estil insofrible, reiteratiu, pretensions, ple de pensaments dissociats de difícil comprensió; tot plegat un estil propi d'algú escassament instruït amb poca formació intel·lectual, però amb una gran ambició i cap escrupol.

I, tanmateix, aquest llibre va acabar convertint-se en la inspiració de la política portada a terme per un dels estats més poderosos del món. Hi van ajudar una devastadora crisi econòmica, amb més de sis milions d'aturats el 1932, la misèria rampant i la falta de confiança en el futur, de manera que una part creixent de la població, especialment una joventut inquieta, desconcertada i fanatitzada, s'aferrà a les quimeres d'un llibre que prometia una Alemanya pròspera, poderosa i invencible, amb Hitler com a guia. No us ve a la memòria el conte del Flautista d'Hamelin?

A partir del 30 de gener de 1933, el dia més sinistre de la història d'Europa, quan un grup de dirigents alemanys,

encegats i irresponsables, li va donar el poder, les xifres de venda van anar pujant fins arribar entorn dels 10.000.000 el 1945. Es va convertir en un llibre gairebé de compra obligada i era regalat pels aniversaris, per les promocions professionals, a la gent quan es casava... Tot i que no fos universalment llegit, el seu contingut era conegut i comentat a la premsa, a les conferències i mítings, als col·legis... fins a acabar per impregnar una majoria de la població, que va donar un suport explícit i implícit a l'obra de govern de Hitler. El 1945, acte seguit de la rendició, el llibre va ser prohibit.

Avui, és comprensible que el permís per a la seva reedició hagi aixecat protestes entre les víctimes i els seus familiars, especialment entre les comunitats jueves, perfectament conscients de la relació entre el contingut del llibre i els seus sofriments. També s'han afegit a les protestes o han manifestat severes reticències, persones que, sense ser víctimes directes del llibre, també en van sofrir les conseqüències en haver d'organitzar les seves vides sobre les runes de tantes coses valuoses i sense la presència de tantes persones necessàries que el nacionalsocialisme va destruir o matar.

En el nostre cas concret, la contribució decisiva de l'Alemanya nazi a la rebel·lió dels militars va significar la derrota de la República i les seves esperances, els horrors dels bombardeigs sobre la població civil, les inenarrables tragèdies de la retirada fins a la frontera amb França, un èxode de gairebé mig milió de persones i, finalment, els camps de concentració, per a moltes d'elles.

És per aquestes raons que l'Amical de Mauthausen i altres camps, des de sempre directament compromesa en el manteniment del record de la part de les víctimes que ens va causar el nacionalsocialisme, creu que és la seva obligació fixar la seva posició en aquest debat davant dels seus socis i simpatitzants.

La qüestió es pot plantejar senzillament: ¿la reedició del llibre és un estímul, involuntari, sens dubte, però efectiu, per al reforçament de les idees d'extrema dreta que d'una manera perceptible s'estan estenent per Europa i, per tant, si volem frenar aquest ascens, una forma seria que la reedició del llibre seguís prohibida? ¿o bé la seva lectura serà positiva en la seguretat que tal com s'ha produït la seva reedició serà més fàcil i evident que es vegi la poca substància, la falta d'originalitat real, la manca de sentit, i la pesantor de la seva lectura?

Per respondre a la primera pregunta cal recordar que el llibre no era ni intrometible ni clandestí. Els que volien trobar-hi inspiració o confirmació de les seves idees antidemocràtiques i racistes, no tenien problemes per trobar-lo. En conseqüència, no és tan segur que la seva lectura lliure augmenti el dany possible que el llibre pot fer a la convivència i al respecte mutu. A banda que molts dels temes que hi surten i que eren actuals i candents en el seu moment, ara ja no susciten controvèrsia ni a Alemanya.

Tanmateix, és cert que alguns aspectes del seu contingut encara poden ser aprofitables per l'extrema dreta per reforçar consignes en el suposat prestigi de Hitler. És el cas, per exemple, de la legitimació de la violència políti-

ca, però aquest es un tema que lamentablement en el moment actual és una pràctica tan comuna en tants llocs del món que no li cal el suport de ningú. També la cantarella sobre el mite de la voluntat dels jueus de dominar el món, seqüela de la tristament famosa i eficaç falsificació dels *Protocols dels Savis de Sió*, encara és manipulada per sectors antisemites. Però poca cosa més.

Per això, des de l'Amical, creiem que la seva reedició i lectura és positiva. Especialment pel fet que els editors han tingut cura de rodejar-lo d'una protecció immunitzadora. No solament es publica el text de Hitler, sinó que el seu contingut ha estat analitzat, contextualitzat i comentat per un grup d'historiadors del prestigiós Institut d'Història Contemporània de Múnic. Conscients del risc que es corria amb la seva reedició, van prendre mesures per neutralitzar les possible influències negatives que al cap dels anys encara pogués causar el llibre. En la nova edició cada doble pàgina consta d'una pàgina del text original i, al costat, una altra amb comentaris explicatius dels editors, per fer veure al lector la inanitat de les idees de Hitler. I així el lector que acaba de llegir el text de Hitler, el pot situar immediatament en el seu context històric i en la seva inanitat.

D'altra banda, seguir amagant el llibre no faria més que continuar rodejant-lo de l'atractiu del que és prohibit —esquer tan eficaç entre la joventut—, mantenint la seva consideració de mite, i impedit la seva anàlisi científica i la possibilitat d'emprar el llibre com el que és: una valuosa font primària per l'estudi d'aquella època. Al capdavant, els historiadors afirmen que cap altra obra no ens dona més informació sobre la gènesi de les idees i sobre el món ple de deliris i de violència d'Adolf Hitler.

Queda en evidència, amb l'anàlisi que se'n fa, que les idees de Hitler no són ni úniques ni originals. I això sol ja ha d'arrabassar a Hitler una bona part del mite que encara l'envolta en alguns cercles. Hitler no va ser un home excepcionalment lúcid i decidit que va escrutar la realitat del seu temps i va descobrir l'origen dels problemes de la Humanitat i d'Alemanya i es va posar a solucionar-los amb valentia i decisió, sense importar-li el cost. No va ser, de cap manera, un gran pensador, el guia il·luminat que una època i un país desconcertat necessitava. Resulta que les seves idees ja eren conegudes, eren les idees habituals en els cercles reaccionaris alemanys. Des del punt de vista racista, els seus arguments contra jueus, eslaus o negres eren els mateixos que havien emprat ja i empraven molts altres racistes de l'època. El tema de la selecció natural i la supervivència dels millors per justificar el racisme, no era seu, era un tema recurrent en els cercles d'extrema dreta. Aquest és un dels principals mèrits dels historiadors que han analitzat el llibre de Hitler: haver enderrocat el mite de l'originalitat, de la suprema inspiració, de la clarividència única, de la intrepidesa intel·lectual i de la seva fèrria voluntat d'assolir els objectius que creia necessaris sense vacil·lar.

Els historiadors han descobert, a part del plagi d'idees,

la manipulació constant, les mentides o les mitges veritats que proliferen al llarg del llibre. Hitler interpreta els fets de la manera com li sembla per fer-los coincidir amb les seves necessitats polítiques. Només d'errors factuais n'hi ha alguns centenars, entre ells, un parell que gairebé són ridículs, però que tothom va creure: Hitler no va ser mai el número 7 del seu partit, sinó el 555; i no fou tanta la pobresa heroica viscuda a Viena. Hitler podia anar a l'òpera, al teatre, freqüentava els cafès... gràcies als diners heretats de la seva mare, el préstec d'una tia i una pensió d'orfandat.

Hi ha, però, alguna de les idees de Hitler que el desactiva, molt més perilloses que aquestes mentides. La seva afirmació que la guerra no és una maledicció per a la Humanitat, sinó una forma legítima de la gran i eterna lluita de l'existència. Això ha de sonar a sarcasme tràgic per a qualsevol que reflexioni sobre el món que va deixar aquest home en el seu pas pel poder a Alemanya. Hitler va ser simplement un bon orador que manipulava amb habilitat i coneixement dels recursos oratoris de la llengua alemanya, un conjunt d'idees comunes com si les hagués acabat de trobar. Cal recordar-lo tal com apa-

reix als documents gràfics, amb aquella gesticulació grotesca, aquella expressió estudiada d'home enfadat però carregat de raó, i rodejat de la parafernàlia nazi per engrandir-lo i magnificar les seves paraules.

Fascinava una població que esperava d'ell que la tragués del desconcert, de la humiliació nacional i de la misèria, i que estava disposada a pagar el preu que fos: la renúncia a les llibertats personals i col·lectives, la ignomínia de la

persecució dels jueus, els camps de concentració plens de gent honesta, el sentit de la pròpia dignitat, la separació d'Alemanya del comportament moral de la resta de pobles... Com va deixar Alemanya quan finalment va desaparèixer? Vençuda, destrossada, indigna i ocupada. En un discurs de l'any 1936, va vociferar: "Doneu-me 10 anys i ningú no coneixerà Alemanya". En això sí que va tenir raó.

En definitiva, creiem que cal saludar la reedició del llibre, perquè, després de la seva lectura és més difícil que Hitler pugui ser considerat un gran home. Al contrari, l'anàlisi que se'n fa, el redueix a la seva condició d'aventurer polític sense escrúpols que, durant un temps, va tenir sort, i va obtenir el consens dels seus conciutadans i èxits en la política i en la guerra, però que després va ser vençut sense pal·liatius, per les armes, per la raó i pel sentiment, quan els pobles que va agredir van saber reaccionar i van comprendre que, si el món havia de ser un lloc on tothom hi pogués conviure, calia destruir abans la maquinària de terror que aquell home mediocre havia construït; ell, sí, però amb tantes complicitats, alemanyes i no alemanyes.

La bèstia del feixisme encara cueja.

"Encara és fèrtil l'úter que engendrà aquesta bèstia".

(Bertolt Brecht)

Els darrers canvis polítics han desencadenat debats en els mitjans de comunicació sobre l'ús de la memòria en espais públics de les ciutats. Arran de les polèmiques a l'entorn de canvis en noms de carrers a Madrid i de les desqualificacions de la Càtedra de Memòria Històrica de la Universitat Complutense de Madrid i de la seva directora, la professora Mirta Núñez Díaz-Balart, ens sembla oportú reproduir alguns fragments de l'article escrit per Jaime Ruiz Roig, president d'AMESDE (Asociación por la memoria social y democrática) i Cristina Almeida, vocal de la mateixa associació.

(...) Que existeix un conflicte de memòries al nostre país és evident. Però si la Constitució espanyola s'aproxima als 40 anys d'existència, la qual cosa la situa com el major període de vida democràtica que hem tingut en la nostra història i pretenem educar als nostres joves en els seus valors, resulta estrany que encara existeixin sectors polítics i grups socials, reduïts però poderosos, que mantenen la seva adhesió pràctica a la dictadura o se'n senten hereus. O sense identificar-se amb la dictadura estan fent el joc a través de la publicació de notícies d'evident falsedat per propiciar les teories més reaccionàries de la nostra democràcia.

L'Estat espanyol ni investiga ni deixa investigar els crims del franquisme i la guerra civil. El drets de les víctimes del franquisme a la veritat, la justícia i la reparació segueixen esperant. L'intent establert per la Llei de la Memòria Històrica s'ha demostrat insuficient i, fins i tot, burlat en ocasions. I la justícia va tancar els seus jutjats a aquestes víctimes aplicant lleis democràtiques per a delictes imprescriptibles.

Després de les últimes eleccions municipals i autonòmiques, molts governs s'han plantejat atendre les justes demandes de víctimes i familiars. L'Ajuntament de Madrid, el seu actual Govern, s'ha compromès a complir la Llei 52/2007 i a atendre les recomanacions de Nacions Unides en el seu àmbit, per a les societats que han sofert traumes considerables com el cas de la nostra història. La primera tasca a la qual se'ns va convidar a les associacions i entitats de memòria històrica va ser per plantejar l'estudi dels espais públics a la nostra ciutat, espais ciutadans que són

dels madrilenys i que aquests han de recuperar perquè es generin els llaços afectius amb l'espai (...)

Els llocs, carrers, domicilis o monuments tenen l'obligació de facilitar a les persones, als ciutadans, l'establiment de relacions entre la nostra història, la nostra memòria col·lectiva i les implicacions amb el nostre present (...) Aquesta immersió quotidiana a la ciutat, en la seva història, reflecteix d'on procedim, qui poden servir-nos d'exemple perquè ens han ajudat a millorar la nostra vida o com eren determinats llocs en els quals les activitats humanes es realitzaven en altres èpoques. En definitiva, utilitzar l'espai en el qual habitem per a l'ensenyament dels valors democràtics i humanitaris.

(...) Les administracions, totes, han d'establir un primer pas sol·licitant la col·laboració, debat i comunicació pertinent que faciliti al conjunt dels ciutadans la comprensió que valori la tasca de recuperar la memòria, la seva pròpia memòria en general, sense por del debat obert per posar als seus carrers i places noms i títols que s'expressin com a homenatge públic als resistents i a les víctimes i també els fets significatius, dins d'una política pública que ha d'anar més enllà del deure de memòria i transformar-se en un dret de ciutadania.(...)

L'espai públic és on es fixa la visió del passat col·lectiu. Carrers, places o itineraris són elements per al coneixement històric i l'ús de la memòria i el record per a la construcció d'una societat democràtica i una ciutadania més lliure. Les polítiques d'oblit no ajuden a superar els traumes del passat”.

En suport de la professora Mirta Núñez Díaz-Balart

Davant les desqualificacions tant professionals com personals en els mitjans i dins de l'ajuntament de la professora Mirta Núñez Díaz-Balart, l'Amical va enviar el següent comunicat en el seu suport el dia 2 de Febrer.

“En nom de l'Amical de Mauthausen i altres camps i de totes les víctimes del nazisme d'Espanya, volem fer constar el nostre suport a la historiadora Mirta Núñez Díaz-Balart, professora de la Facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Complutense i Directora de la Càtedra de Memòria Històrica d'aquesta universitat, que ha estat objecte d'aquests dies d'un atac ideològic procedent de sectors contraris a la reivindicació de la memòria històrica democràtica. La professora Núñez Díaz-Balart ha estat reclamada per l'Ajuntament de Madrid per a l'elaboració d'un pla d'actuacions en matèria de memòria històrica. Això és alguna cosa normal al món universitari, que és requerit per empreses i poders públics per assessorar en multitud de temes sobre la base dels coneixements especialitzats de professors i investigadors. En alguns casos, i això passa amb molta freqüència en matèria de memòria històrica, aquests especialistes han estat assetjats, mitjançant atacs personals –com es dona en aquest cas– des de mitjans afins a la ideologia agressora i fins i tot mitjançant querelles que en la majoria dels casos són arxivades.

La llibertat intel·lectual és així assetjada per sectors que

intenten, en matèries com aquesta, intimidar a periodistes, historiadors, advocats i altres especialistes que comproven dia a dia que la memòria històrica democràtica és terreny minat en aquest país. Un país amb un monument megalòman que enalteix a un dictador (Valle de los Caídos), amb milers de plaques que segueixen homenatjant als qui es van alçar amb un cop d'estat contra un govern democràtic i lliurement triat pel poble espanyol, amb més de cent mil desapareguts en fosses comunes –Espanya ostenta el vergonyós rècord de ser el segon país del món en nombre de desapareguts–, amb una trama de bebès robats que es perllonga fins als anys noranta i que enfonsa les seves arrels en els atropellaments del franquisme, amb torturadors i col·laboradors del règim franquista que tenen medalles concedides en plena democràcia, i amb un menyspreu olímpic als centenars de milers de víctimes de violacions massives de drets humans producte de pràctiques de terrorisme d'estat durant quatre dècades.

La recerca i les polítiques públiques en matèria de memòria històrica democràtica han de prosseguir, no és acceptable l'oblit i el silenci que pretenen els hereus del franquisme; per contra, la població espanyola té dret a conèixer la seva història, i l'Estat ha de complir el que les Nacions Unides anomenen *deure de memòria*. La professora Núñez Díaz-Balart compta amb el reconeixement de la comunitat universitària, i un prestigi guanyat amb honestedat i competència intel·lectual que els sectors més reaccionaris intenten tacar enverinant-lo de la manera més miserable. Tot el nostre suport”.

Declaració pública de les Associacions de Memòria Històrica i de Víctimes del Franquisme de Madrid

Junt amb d'altres 22 associacions, l'Amical s'ha sumat a aquesta declaració signada a Madrid el 22 de febrer de 2016:

Les associacions de memòria històrica i de víctimes del franquisme volem expressar la nostra enorme preocupació i malestar per la campanya inacceptable contra l'actual Equip de Govern de l'Ajuntament de Madrid, per assumir el compliment de la Llei de Memòria Històrica (Llei 51/2007), les recomanacions de Nacions Unides i la mera normalització democràtica de la ciutat, comproment-se a elaborar una política de memòria que faciliti i inclogui els espais públics en una veritable cultura democràtica, en la qual es vegi implicada tota la societat madrilenya.

Per tot això volem declarar el següent:

1.- Al nostre país comptem amb més de 150.000 desapareguts, 2.300 fosses comunes sense exhumar, més de 30.000 nens robats, milers de ciutadans executats en judicis sumaríssims, exiliats forçosos o deportats a camps de concentració, víctimes vives maltractades o torturades amb les consegüents seqüeles físiques i psíquiques que en ells perviuen...Tot conseqüència de la brutal dictadura franquista que manté la impunitat dels delictes de lesa humanitat denunciats des de Nacions Unides i per les Associacions de Memòria Històrica.

2.- L'absència de polítiques d'Estat en els temes de memòria explica les diferents respostes que els Ajuntaments i Comunitats Autònomes vénen donant a la realitat abans assenyalada. Quaranta anys després de la mort del dictador i 37 des que es disposa d'una Constitució Democràtica, moltes comunitats autònomes i ajuntaments mantenen denominacions franquistes als seus espais públics, i algunes com en el cas de Madrid, s'han negat en la pràctica a substituir les denominacions franquistes que ofenen la sensibilitat democràtica de qualsevol ciutadà, arribant a incomplir la llei.

3.- Celebrem, per això, l'encert polític de l'actual govern de l'Ajuntament quan comunica el seu desig d'escometre un pla integral de memòria històrica de la ciutat de Madrid, que respecti el dret a la veritat, la justícia i la reparació de les víctimes del franquisme i compti amb la col·laboració de les organitzacions socials i ciutadanes que treballen per la memòria històrica democràtica.

4.- Manifestem la conveniència i necessitat que en qüestions de memòria històrica es compti amb la col·laboració de l'estament Acadèmic-Universitari, al costat d'altres entitats preocupades pels drets humans i la cultura. I per això expressem el nostre reconeixement

a l'honestat personal, científica i professional de la Càtedra de Memòria Històrica del segle XX de la Universitat Complutense de Madrid, de la seva Directora, de l'Equip de Treball i col·laboradors que havien estat encarregats d'elaborar un esborrany pel Pla Integral de Memòria Històrica de la ciutat de Madrid. Se'ls ha sotmès, sense disposar del resultat del seu treball, a tot tipus de desqualificacions i fins i tot mentides, fal·làcies i fabricació de notícies mal intencionades; donant la falsa impressió de que és millor mantenir la impunitat i el silenci dels botxins que abordar el coneixement d'un passat que ens demana mesures per a la seva no repetició.

5.- Les víctimes, familiars i entitats de memòria històrica considerem que és hora d'acabar amb l'oblit al qual han estat sotmesos els qui es van oposar al cop d'estat i la dictadura franquista. Tenim un deute impagable amb els milers de madrilenys i madrilenyes assassinats, torturats, empresonats, exiliats, deportats, represaliats de múltiples formes, per defensar la democràcia i els drets civils i socials. L'homenatge a alguns i algunes d'elles, en representació de la resta, impedit que els seus noms, les seves morts i les seves vides s'esborrin de la nostra memòria i de la història, no constitueix més que una forma modesta de reparar el deute que tenim amb elles i amb ells; constructors autèntics d'un futur millor.

Finalment, les associacions de memòria històrica reiterem la nostra exigència a totes les institucions per tal que estableixin una veritable política integral d'Estat, basant-se en l'aplicació i desenvolupament de la Llei de Memòria Històrica, que encara que ens sembli insuficient està en vigor, els informes i les recomanacions de Nacions Unides, així com l'estudi de les experiències realitzades en l'àmbit internacional sobre societats que han patit un passat traumàtic semblant al nostre. En conseqüència, exigim de les Institucions de l'Estat espanyol (on s'inclouen els ajuntaments) la condemna del franquisme com a règim criminal en els termes declarats per l'ONU, i que assumeixin conseqüentment el reconeixement polític i jurídic de les víctimes.

Entenem que cada administració ha d'assumir la part de responsabilitat que les seves competències li permeten, deixant clar que és hora d'exercir el compromís amb els drets de veritat, de justícia i de reparació de les víctimes del franquisme; i en el cas de la ciutat de Madrid mitjançant la recuperació de la memòria històrica de les madrilenyes i madrilenys que van ser víctimes de la dictadura franquista, al mateix temps que es disposa dels espais públics per realitzar una pedagogia ciutadana basada en la centralitat de la defensa dels drets i les llibertats com a identitat d'una societat democràtica.

Nazisme i Catalanofòbia

El dia 25 de gener es va celebrar la vista penal a l'Audiència Provincial de Barcelona sobre el recurs d'apel·lació que va interposar l'Associació catalana per a la defensa dels Drets Humans, a la qual l'Amical està adherida, contra l'arxiu de la querella Criminal presentada el mes de maig. Cal recordar que a la querella es denunciaven insults, calúmnies i amenaces realitzades per quatre titulars de comptes Twitter, amb un nombre important de seguidors, en què de forma banalitzadora

i trivialitzadora, afirmaven el caràcter nazi d'actes i manifestacions públiques de catalans, d'entitats catalanes i de representants de les institucions. De nou l'advocat va evidenciar que aquests missatges són una clara incitació a l'odi, i que d'acord amb la jurisprudència i normativa no poden deixar-se impunes i s'han de jutjar, o com a mínim s'han d'investigar. A més, va recordar que els jutjats no poden tapar-se els ulls i dir simplement que aquests missatges s'acullen dins del que s'anomena "llibertat d'expressió", ja que sota aquest concepte no hi entra tot. A l'espera de la comunicació de l'Audiència, us informarem del seu resultat.

"La Desbandà" o la massacre a la carretera de Màlaga a Almeria

El passat 17 de febrer, diversos membres de l'Amical assistirem al Teatre Almeria de Barcelona a la representació i col·loqui posterior de l'obra *Fusells*, produïda per Descartable Teatre, a partir de la coneguda obra de Bertolt Brecht: *Els fusells de la senyora Carrar*.

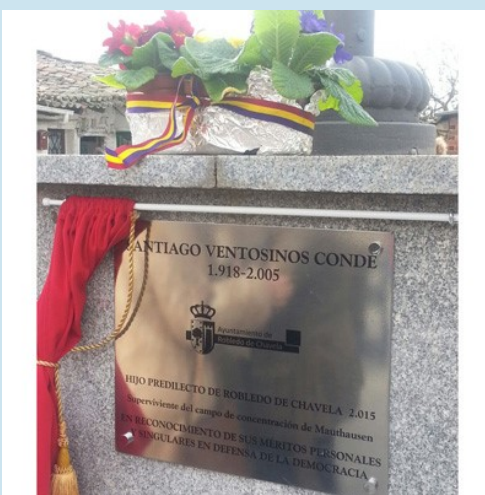
A banda de felicitar director i actors per dur a terme un muntatge sòlid i de gran qualitat, cal emfasitzar el fet que l'obra està emmarcada en la massacre feixista a la carretera de Màlaga a Almeria, un tràgic episodi de la Guerra d'Espanya. Un cop les tropes franquistes conqueriren Màla-

ga, una multitud de refugiats, entre el 8 i el 12 de febrer de 1937, abarrotà la carretera en direcció a Almeria, sota control de la República, i fou bombardejada i metrallada per mar i aire, causant entre 3.000 i 5.000 morts.

La plataforma *Málaga Republicana*, any rere any, ret homenatge a les víctimes amb diversos actes, i el 6 de febrer se celebrà una marxa de vuit quilòmetres, anomenada *Contra la Impunidad 1937-2016*, per retre'ls homenatge.

Robatori de la placa de fill predilecte de Robledo de Chavela d'un supervivent de Mauthausen

L'associació "La Peña" d'aquesta població ens informa que el dia 5 de març va ser robada la placa commemorativa que els representants del poble van col·locar en honor de Santiago Ventosinos, el passat 30 de gener, després de ser aprovada per àmplia majoria de la corporació municipal. Apel·lem a la sensibilitat dels representants municipals de Robledo perquè la reposin en el seu lloc.

Montserrat Roig: 45 anys de vida, 25 de llegat

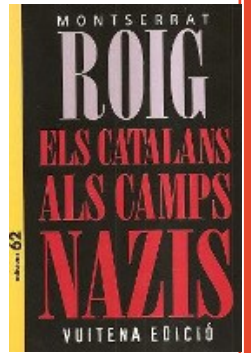

Enguany es compleixen 25 anys de la pèrdua de l'enyorada Montserrat Roig, amiga generosa i compromesa amb la nostra associació. No podia faltar la nostra contribució en tots els actes i activitats que es

realitzin a l'entorn de la seva memòria, a partir de la nostra presència i participació a la Comissió impulsada per l'associació Dones Periodistes de Catalunya. Entre altres accions, impartirem xerrades a diverses biblioteques a l'entorn de les relacions de Montserrat Roig amb l'Amical i a la transcendència de la seva obra cabdal *Els catalans als camps nazis*. La primera tingué lloc a Martorelles, el dia 7 de març, a la biblioteca que porta el nom de l'escriptora, en el marc del *Dia de la Dona*, a càrrec de Rosa Toran. També en la

itinerància de l'exposició "Resistents i Deportades" es posa especial èmfasi a la seva persona i obra.

Com a iniciativa singular, cal destacar la convocatòria per part de l'Amical del I Premi Montserrat Roig, adreçat a joves estudiants. Tot i tractar-se d'una iniciativa nova, cal remarcar la concurrència de 10 treballs històrico-literaris, dels quals el jurat format per Josep Escoda, Pilar Aymerich i Roger Sempere, va donar fe de la seva vàlua. L'obra premiada fou la presentada per Pol Torres Vila de l'IES Pius Font i Quer de Manresa, amb el títol *Carta a Joan Poch Sardà*. També es concedí un accèssit a Alba Jové de l'IES de Masquefa per l'obra *El comboi dels 927*. El premi ha consistit en sufragar el viatge a Mauthausen per assistir als actes commemoratius d'enguany, a més d'un lot de llibres de Montserrat Roig per a regraciar l'accèssit. Per últim, cal recordar que el viatge a Mauthausen del proper mes de maig estarà dedicat a Montserrat Roig.

ACTIVITATS I HOMENATGES

L'Associació Aritza de Villabona (Guipúzcoa) i l'associació "La Ilusión" d'Errenteria, junt amb l'Ajuntament de Villabona i la Diputació de Guipúscoa, van homenatjar el 12 de desembre els deportats als camps nazis: Adolfo Lozano Olazabal i Alberto Pedro Beaufort. L'homenatge als deportats de Villabona va ser molt emotiu, sobretot perquè comptà amb la presència de Conchi Lozano, filla d'un dels deportats, la qual no va arribar a conèixer el seu pare. Hi va participar també l'Ajuntament i hi assistiren nombroses persones.

A banda de les xerrades impartides a centres d'ensenyament per Llibert Villar, Tomàs Rebollo, Josep Escoda, Adrián Blas, Enric Garriga, Joan Calvo, Rosa Toran i Josep San Martín, ressenyem les següents activitats:

Del 11 al 29 de gener a Xàtiva:

Exposició "Mauthausen, l'univers de l'horror" i del 15 al 29 de febrer "Resistentes y deportadas", a l'IES Doctor Lluís Simarro Lacabra.

El 19 de gener. Presentació de Rosa Toran, a la Biblioteca Francesc Boix de Barcelona, del poemari d'Anna Rossell: *Auschwitz-Birkenau, la prada dels bedolls / La pradera de los abedules*.

L'1 de febrer. Conferència de Rosa Toran als Amics de la UNESCO de Barcelona.

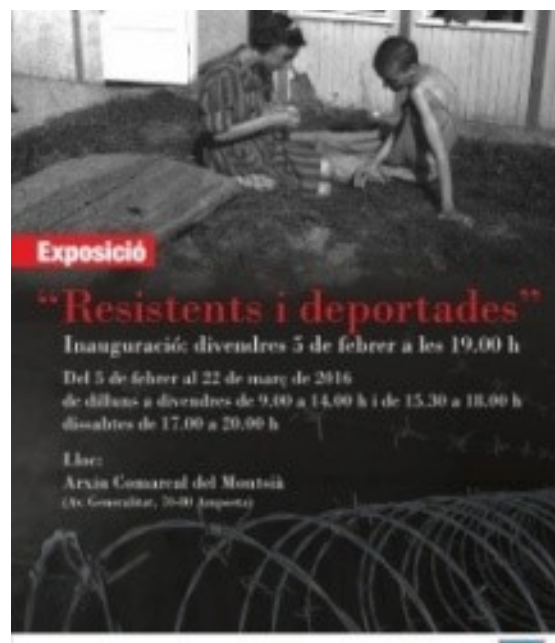
El 6 de febrer. Homenatge als deportats d'Ejea de los Caballeros amb el descobriment d'una placa al cementiri de la localitat. A l'acte hi participà el nostre delegat a l'Aragó, Josep San Martín, al costat de l'alcaldeessa de la localitat i del president de la Diputació General d'Aragó.

El 14 de febrer. Fossar de la Pedrera. Assistència de Llibert Villar a l'homenatge als afusellats pel franquisme.

El 5 febrer al 24 de març. Amposta (Arxiu Comarcal del Montsià). Exposició "Resistents i Deportades". Assistí a la seva inauguració Nathalie Serra i Rosa Toran impartí una conferència sobre les deportades republicanes als camps nazis.

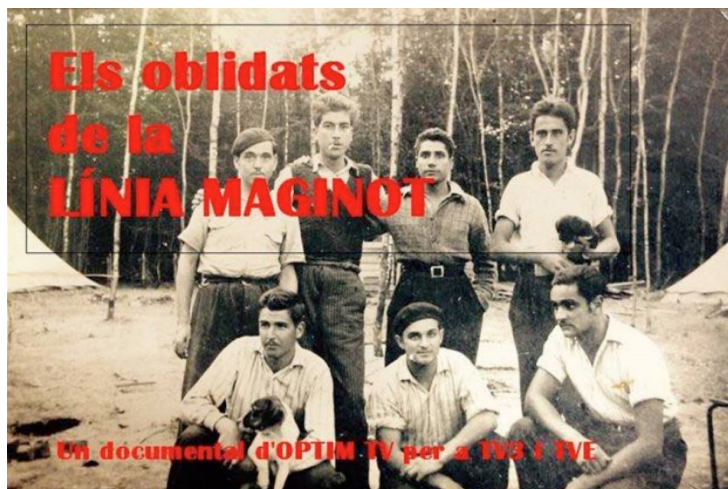
Del 4 al 18 de març, Santa Coloma de Gramenet. Exposició "La deportación republicana" a l'IES Les Vinyes.

Els dies 3, 10, 17 i 24 febrer. Jornades sobre Memòria Històrica a la Biblioteca Pública Municipal Joaquim Martí Gadea de València, amb la participació del delegat Blas Mínguez, sobre la deportació republicana i la participació a la 2a Guerra Mundial; activitat que també es repeteix cada dimecres a les biblioteques de la ciutat.

El 6 març a Vilafranca. Rosa Toran intervingué al 2n Memorial d'Herois Anònims, en memòria de les dones dels exiliats i víctimes de la Dictadura franquista, organitzat pels Xicots castellers en el marc del *Dia de la Dona*. Durant l'acte fou homenatjada la vilafranquina Josefa Parera Rovirosa, que tingué un destacat paper a la rereguarda republicana durant la guerra.

El dijous 21 d'abril finalitzà el IV Cicle de Cinema sobre la deportació als camps nazis, amb la projecció d' "Els oblidats de la Línia Maginot". En el marc del Projecte Buchenwald, l'Amical de Mauthausen, i altres entitats aplegades en el projecte portaren al Teatre Principal de Vilanova, una nova sessió del cicle sobre la deportació als camps de concentració amb la finalitat de sensibilitzar sobre el feixisme i recuperar la memòria històrica. A aquesta sessió, hi va assistir el periodista vilanoví Josep Mª Ràfols, guionista del documental que en féu la presentació i participà en el col·loqui posterior.

L'Amical també exigeix una acollida digna pels refugiats

Delegació d'Extremadura

Ens congratulem en anunciar-vos que s'ha constituït una nova delegació a Extremadura. Els socis José Hinojosa Duran i Antonio D. López Rodríguez, persones ben connectades amb el món associatiu de la comunitat, de ben segur que contribuiran a expandir la nostra acció i a impulsar iniciatives en memòria dels aproximadament 300 deportats de tots els pobles i ciutats extremesnyes.

Avis als Socis i sòcies

En constatar que ens són retornats un nombre considerable d'e-mails, us preguem que ens feu arribar qualsevol canvi d'adreça, per tal de poder rebre les nostres informacions i, alhora, facilitar-nos la feina. També us demanem que ens faciliteu el correu electrònic, si no ho heu fet.

Us recordem l'e-mail de l'Amical: info@amical-mauthausen.org

MOTS CREUATS TEMÀTIC N° 11

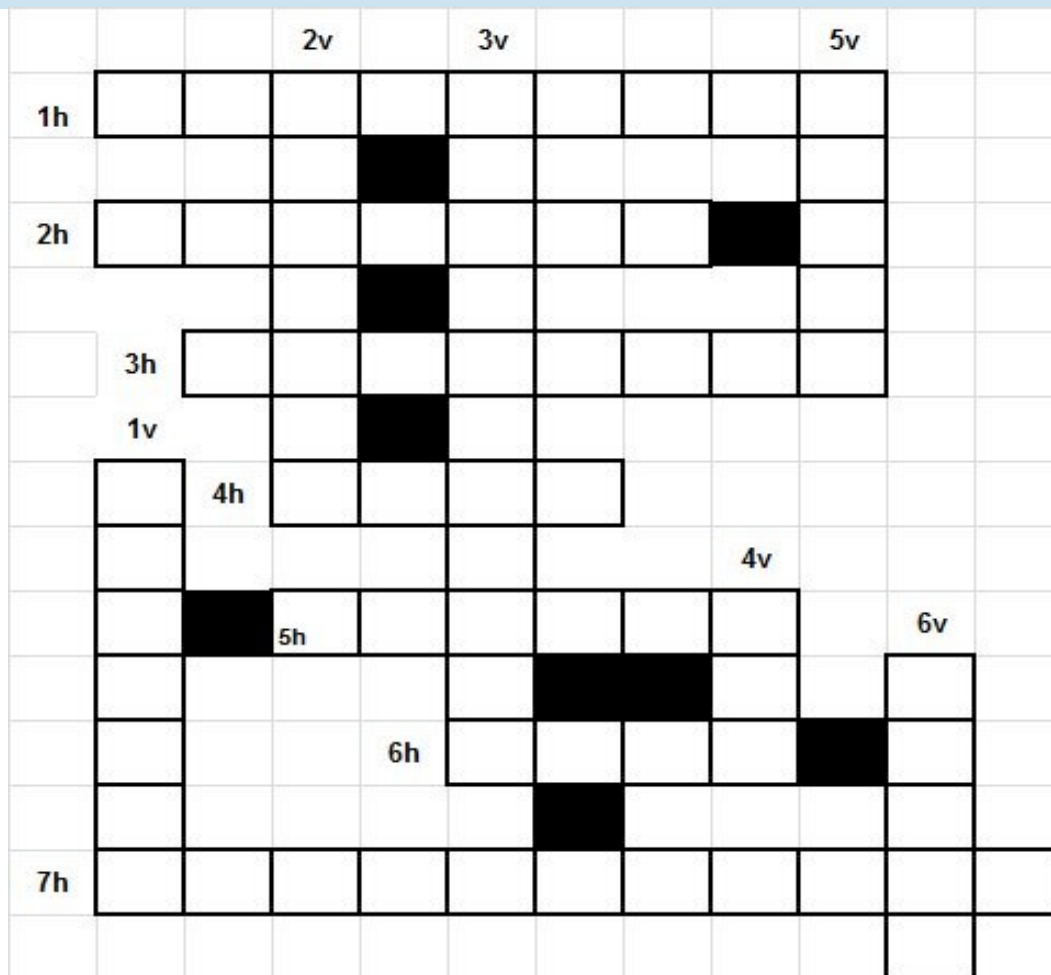
David Domènech

HORITZONTALS

- 1 Milícia paramilitar creada en los últimos días de la Alemania nazi formada por hombres de 16 a 60 años.
- 2 Droga que tomaba Hitler en los últimos días de su vida; es un estimulante.
- 3 Conocida marca de automóviles alemana. El coche de Hitler y muchos camiones militares eran de esa marca.
- 4 Ciudad francesa capital histórica de Normandía. En ella tuvo lugar una batalla muy encarnizada por ser un nudo clave de comunicaciones.
- 5 Parte de los aparatos emisores o receptores. Sirve para emitir o recibir ondas electromagnéticas.
- 6 Nombre adicional para las mujeres judías de Alemania según las leyes antisemitas.
- 7 Fue el mayor campo de concentración de mujeres situado en Alemania.

VERTICALS

- 1 La primera población francesa liberada por los aliados.
- 2 De nombre Jacques. Militar francés líder del ejército de la Francia Libre. Comandó las tropas que entraron en París.
- 3 Número de la Sala donde se celebró el juicio de Nuremberg contra la élite nazi.
- 4 En término militar, es una fracción constituida que opera en una de las extremidades de la línea de batalla. Los aviones también las tienen.
- 5 Artefacto explosivo diseñado para ocultarse enterrándola a poca profundidad para pasar inadvertida por una persona o vehículo. También las hay marinas.
- 6 Pieza generalmente metálica y de forma semiesférica que usan los militares para protegerse cierta parte del cuerpo.

SOLUCIÓ
ALS MOTS CREUATS
TEMÀTIC N° 10

Horitzontals

- 1 Enola Gay
- 2 Bocks Car
- 3 Fat Man
- 4 Hibakusha

5 Little Boy

6 Fleming

Verticals

1 Esclavo

2 Troost

3 Nagasaki

4 Belzec

5 Boix

6 Hiroshima

**Ajuntament
de Barcelona**

**Diputació
Barcelona**

LOTTRANS

**AJUNTAMENT DE
Vilanova i la Geltrú**

**Ajuntament
de Santa Coloma
de Gramenet**

Obra Social
Fundación "la Caixa"

**AJUNTAMENT
VILAFRANCA
DEL PENEDES**